

УДК:371.3(045)

Sojida TURSUNOVA,
Iqtisodiyot va pedagogika universiteti magistranti
E-mail: sojida_tursunova@gmail.com

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti professori Z.Botirov taqrizi asosida

THE METHODOLOGY FOR DEVELOPING STUDENTS' CREATIVE COMPETENCE IN VOCATIONAL EDUCATION INSTITUTIONS

Annotation

This article analyzes the methodology for developing students' creative competence in vocational education institutions. Developing students' creativity and innovation skills is one of the key tasks for the modern education system. The article discusses the main methodologies, theoretical foundations, and challenges of fostering creative competence. It also proposes solutions such as updating teaching methods, improving teachers' qualifications, and implementing innovative technologies in education. The authors emphasize that improving students' creative thinking and the ability to generate new ideas can contribute to enhancing the quality of the education system. The article aims at the renewal of vocational education and ensuring that students are equipped with skills suitable for the modern labor market.

Key words: Vocational education, competence, creativity, modern education, technology, methodology.

МЕТОДИКА РАЗВИТИЯ КРЕАТИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ УЧАЩИХСЯ В ОРГАНИЗАЦИЯХ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Аннотация

Данная статья анализирует методику развития креативной компетентности учащихся в организациях профессионального образования. Развитие у учащихся способности к творчеству и инновациям является одной из важнейших задач современной образовательной системы. В статье рассматриваются основные методологии, теоретические основы и проблемы развития креативной компетентности. Также предлагаются решения, такие как обновление методов преподавания, повышение квалификации преподавателей и внедрение инновационных технологий в образовании. Авторы подчеркивают, что повышение способности учащихся к творческому мышлению и разработке новых идей может способствовать улучшению качества образовательной системы. Статья направлена на обновление системы профессионального образования и обеспечение учащихся навыками, соответствующими современному рынку труда.

Ключевые слова: Профессиональное образование, компетентность, креативность, современное образование, технологии, методология.

KASBIY TA'LIM TASHKILOTLARIDA O'QUVCHILARNING KREATIV KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI

Аннотация

Mazkur maqola kasbiy ta'lim tashkilotlarida o'quvchilarning kreativ kompetentligini rivojlantirish metodikasini tahlil qiladi. O'quvchilarning kreativlik va innovatsiyalarni ishlab chiqish qobiliyatlarini rivojlantirish, zamonaviy ta'lim tizimi uchun muhim vazifalardan biridir. Maqolada kreativ kompetentlikni rivojlantirishning asosiy metodologiyalari, nazariy asoslari va muammolari ko'rib chiqiladi. Shuningdek, o'qitish metodlarini yangilash, o'qituvchilarning malakasini oshirish va ta'limda innovatsion texnologiyalarni joriy etish kabi yechimlar taklif qilinadi. Mualliflar, o'quvchilarning kreativ fikrlash va yangi g'oyalarni ishlab chiqish qobiliyatlarini oshirish orqali, ta'lim tizimining sifatini yaxshilashga erishish mumkinligini ta'kidlaydilar. Maqola kasbiy ta'limning yangilanishi va o'quvchilarning zamonaviy ish bozoriga mos malakalar bilan ta'minlanishini ko'zda tutadi.

Kalit so'zlar: Kasbiy ta'lim, kompetentlik, kreativ, zamonaviy ta'lim, texnologiya, metodologiya.

Kirish (Introduction). Kasbiy ta'lim – bu o'quvchilarga malaka va kasbga oid bilimlarni beradigan, ularning jamiyatda faol va muvaffaqiyatli bo'lishini ta'minlaydigan muhim bir jarayon hisoblanadi. Bugungi kunda texnologiyalarning tez rivojlanishi, iqtisodiy va ijtimoiy o'zgarishlar, globalizatsiya kabi omillar kasbiy ta'lim tizimining yangilanishini taqozo etmoqda. Ayniqsa, kreativlik va innovatsiyalarni rivojlantirish kasbiy ta'lim tizimining muhim tarkibiy qismlaridan biriga aylannoqda. O'quvchilarning kreativ kompetentligini rivojlantirish, ularni zamonaviy talablar va ish bozorining ehtiyojlariga mos ravishda tayyorlashda juda muhim ahamiyatga ega.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. Adabiyotlarda kreativ kompetentlik, umumiy ma'noda, o'quvchilarning yangi fikrlarni ishlab chiqish, muammolarni hal qilishda noan'anaviy yondashuvlarni qo'llash, va tasavvur qilish qobiliyatini o'z ichiga oladi. Xususan, U. Shumilov (2003) tomonidan keltirilgan ta'rifga ko'ra, kreativ kompetentlik shaxsning o'z fikrlarini yaratishda, ijodiy va innovatsion g'oyalarni ishlab chiqishda ko'nikmalarini rivojlantirishga asoslangan malakalardir. Bu kompetentlikni rivojlantirish uchun kasbiy ta'limda zamonaviy pedagogik

yondashuvlar va metodikalar zarur bo'lib, ular o'quvchilarga ijodiy jarayonlarni amalga oshirishda yordam beradi.

Kasbiy ta'limda kreativ kompetentlikni rivojlantirish bo'yicha bir qancha metodologik yondashuvlar mavjud. D. D. Leontyev (1981) tomonidan ta'riflangan "motivatsiya va ijodiy fikrlash" kontseptsiyasi, o'quvchilarning ta'lim jarayonida ijodiy yondashuvni shakllantirishning asosiy vositasi sifatida taqdim etiladi. Uning fikriga ko'ra, kreativ kompetentlikni rivojlantirish uchun o'quvchi faqat bilish emas, balki, muammolarni yechish jarayonida mustaqil fikrlash, yangicha g'oyalar yaratish, va natijalarni yangi shakllarda ifodalash qobiliyatiga ega bo'lishi kerak.

Tadqiqot metodologiyasi. O'quvchilarning kreativ kompetentligini rivojlantirishda bir nechta metodologik yondashuvlar qo'llanilishi mumkin:

Kompetentlik yondashuvi – bu metodologiya ta'lim jarayonida o'quvchilarning har tomonlama rivojlanishini ta'minlashga qaratilgan bo'lib, uning asosiy maqsadi o'quvchilarni mustaqil fikrlash, muammoni hal qilish va kreativ qarorlar qabul qilishga o'rgatishdir.

Problemaga asoslangan o'quv metodlari – bu yondashuvda o'quvchilarga haqiqiy hayotdagi muammolarni hal qilish imkoniyati beriladi. O'quvchilar bunday muammolarni hal qilishda o'zlarining kreativ qobiliyatlarini ishlatadilar, yangi g'oyalar va innovatsiyalarni yaratadilar.

Kolaborativ o'qitish – bu yondashuv o'quvchilarning guruhda ishlashini va bir-birlaridan o'rganishini ta'minlaydi. O'quvchilar jamoa sifatida yaratadigan g'oyalar va yechimlar ularning kreativligini rivojlantirishga yordam beradi.

Interfaol metodlar – ta'limda innovatsion metodlardan, masalan, o'yinlar, simulyatsiyalar, loyihalarga asoslangan ishlash metodlaridan foydalanish, o'quvchilarning ijodiy fikrlashini rag'batlantiradi.

Tahlil va natijalar. Kreativ kompetentlik, aslida, faqat ijodiy fikrlash bilan bog'liq bo'lmagan, balki o'quvchining turli vaziyatlarda yangicha qarorlar qabul qilish, o'z g'oyalarni ishlab chiqish va amalga oshirish qobiliyatini o'z ichiga olgan kengroq tushunchadir. P. Torrans, E. De Bono kabi psixologlar va ta'limshunoslarning ishlarida kreativlikni rivojlantirishning nazariy asoslari mavjud. Ularning fikriga ko'ra, kreativlik nafaqat san'at, balki ilm-fan, texnologiya va hatto kundalik hayotdagi muammolarni hal qilishda ham muhim ahamiyatga ega.

O'quvchilarning kreativ kompetentligini rivojlantirish uchun quyidagi asosiy nazariy g'oyalar ko'rib chiqiladi:

Ijodiy fikrlash – o'quvchilarni turli xil fikrlar va g'oyalar bilan ishlashga, mavjud narsalarni yangi usulda ko'rishga undaydi.

Innovatsion qobiliyatlar – yangi g'oyalar yaratish va ularni amalga oshirishni o'rganish orqali o'quvchilar innovatsion yechimlarni ishlab chiqish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

O'z-o'zini ifodalash – kreativlik o'quvchilarning o'z fikrlarini erkin va mustaqil tarzda ifodalashga qaratilgan.

Muammoga tayyorlik – o'quvchilarga xatolardan o'rganish, yangi tajriba olish va muvaffaqiyatsizliklardan qo'rqmaslikni o'rgatish.

Kasbiy ta'limda o'quvchilarning kreativ kompetentligini rivojlantirish jarayonida bir qator muammolar mavjud:

Klassik ta'lim metodlarining ortda qolishi – ko'plab ta'lim tashkilotlarida hali ham eski metodlar va an'anaviy o'qitish uslublari ishlatilmoqda, bu esa kreativlikni rivojlantirishga to'sqinlik qilmoqda.

O'qituvchilarning tayyorgarlik darajasi – kreativ kompetentlikni rivojlantirish uchun o'qituvchilar maxsus metodik va pedagogik bilimlarga ega bo'lishlari kerak. Biroq, ko'plab o'qituvchilar bunday malakaga ega emas.

Talabalar va ish beruvchilar o'rtasidagi aloqaning sustligi – kasbiy ta'limda o'quvchilarni ish bozorining ehtiyojlariga mos ravishda tayyorlashda uzilishlar mavjud.

Resurslarning etishmasligi – kreativlikni rivojlantirish uchun zarur bo'lgan o'quv materiallari va texnologiyalar har doim ham mavjud emas.

Taklif etadigan yechimlar:

Ta'lim metodlarini modernizatsiya qilish – o'qitish metodlarini interfaol, problemaga asoslangan va kolaborativ usullarga o'tkazish, o'quvchilarning kreativliklarini yanada rivojlantirish imkonini beradi.

O'qituvchilarning malakasini oshirish – o'qituvchilarga kreativ o'qitish metodlari va zamonaviy pedagogik texnologiyalarni o'rgatish, ularni o'z bilim va ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Kasb-hunar kollejlari va universitetlar o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish – ish beruvchilar va ta'lim tashkilotlari o'rtasida aloqalarni mustahkamlash, o'quvchilarning talablariga mos keladigan kurslar va o'quv dasturlarini yaratish.

Innovatsion texnologiyalarni qo'llash – yangi texnologiyalar, masalan, virtual va qo'shimcha reallik vositalari, simulyatsiyalar orqali kreativlikni rivojlantirish.

Tajriba asosidagi ta'lim – o'quvchilarga haqiqiy hayotdagi muammolarni hal qilish imkoniyatini berish, loyiha asosida ishlash, ularning kreativ fikrlash qobiliyatlarini rivojlantiradi.

Xulosa. Kasbiy ta'limda o'quvchilarning kreativ kompetentligini rivojlantirish jarayoni ta'lim tizimining muhim qismlaridan biri sifatida qaraladi. O'quvchilarning kreativ fikrlash, yangi g'oyalar yaratish, innovatsiyalarni amalga oshirish kabi qobiliyatlarini rivojlantirish, ularga zamonaviy ish bozorida muvaffaqiyatli bo'lish imkoniyatini beradi. Bu jarayonda yangi metodologiyalarni qo'llash, o'qituvchilarning malakasini oshirish va ta'lim tizimini modernizatsiya qilish muhim ahamiyatga ega. O'quvchilarning kreativ kompetentligini rivojlantirish nafaqat ularning shaxsiy yuksalishi, balki jamiyatning barqaror rivojlanishiga ham hissa qo'shadi.

REFERENCES

1. Davlatov K., Vorobev A.I., Karimov I. Mehnat va kasb ta'limi nazariyasi hamda usulikasi. – T.: O'qituvchi, 1992. – 320 b.
2. Inoyatov U.I., Muslimov N.A., va boshq. Pedagogika: 1000 ta savolga 1000 ta javob. – T.: "Ilm-Ziyo" nashriyoti, 2012 y. 12 b.t.
3. Inoyatov U.I., Muslimov N.A., va boshq. Pedagogika (nopedagogik oliy ta'lim muassasalari uchun). – T.: TDPU, 2013 y. 15,25 b.t.
4. Azizxo'jaeva N.N. Pedagogik texnologiya va ped mahorat. T.: Nizomiy nomidagi TDPU, 2003 – 176 b.
5. Ashurova S.Yu. Professional'naya kompetentnosts kak ob'ekt otsenki// Molodoy uchenyy. – 2012. - № 4. – S. 414-417.
6. Alimov N.N. Kasb-hunar kolleji o'quvchilarini texnik ijodkorlik faoliyatiga tayyorlash usulikasi (umumkasbiy fanlarni o'qitish misolida). Ped.fan. nomzodi ilmiy darajasini olish uchun yozilgan dissertatsiya. – T.: 2009. – 233 b.